

In memoriam

bouzouki-maestro

Iordanis Tsomidis (1933 – 2006)

Begin februari kwam er – totaal onverwachts – een telefoontje uit Athene. ‘Iordanis ligt in het ziekenhuis, op de intensive care. Hij is in coma.’ Oorzaak: een acute hartstilstand.

Hugo Strötbaum
Foto: Katrien Mulder

Een paar dagen later stond ik aan zijn bed. Iordanis, omringd door slangen en apparaten. En naar het zich liet aanzien, onmetelijk ver weg... Gedurende mijn verblijf in Athene bleef zijn toestand onveranderd kritiek met weinig hoop op herstel. Ook toen ik weer terug was in Nederland trad er geen verbetering op.

Toen kwam op dinsdag 28 februari het droeve nieuws dat Iordanis die morgen gestorven was. Twee dagen later werd hij, omringd door toegewijde familieleden en trouwe vrienden, op het kerkhof van Kallithea in Athene begraven. Tijdens de begrafenis belde een vriendin me vanaf de begraafplaats op. Door de hoorn klonk het prachtige lied ‘*Ine eftychís o ánthropos*’ (‘*De mens is gelukkig*’), gezongen door een van de aanwezigen en begeleid door een gelegenheidsformatie van bouzouki, baglamás en gitaar. Katerina zong de ‘*Amané tis kalinyhtiás*’ (‘*Klaagzang van de goedenacht*’). Een betere manier van afscheid nemen van Iordanis is niet denkbaar. Naar verluidt heeft de familie tevergeefs met koffie staan wachten. Het muzikale eerbetoon bij het graf van Iordanis was voor iedereen belangrijker...

Iordanis kwam voor het eerst naar Nederland in mei 1985. Ik had een serie concerten georganiseerd in Groningen, Tilburg, Utrecht, Gorinchem en Amsterdam en Iordanis kwam vergezeld van gitarist Kostas en de twee zangeressen, Katerina en Vaso.

De tournee was een groot succes. En toen de concerten voorbij waren en zijn begeleiders allang terug in Athene waren, vertoonde Iordanis geen enkele neiging om Nederland te verlaten. Integendeel, het beviel hem – echte wereldburger die hij was – hier in Nederland uitstekend en hij deed zijn best om zo snel mogelijk in te burgeren. Hij is lang gebleven. Amsterdam werd zijn favoriete plek, hoewel de sauna en de Volendammer viswinkel in Utrecht ook altijd op een bezoekje konden rekenen. In de jaren daarna is Iordanis regelmatig voor concerten teruggeweest in Nederland.

Praten over muziek is altijd een hachelijke zaak. Als woorden ook maar enigszins konden weergeven hoe muziek klinkt hadden we geen muziek en muzikanten nodig... Voor velen die hem in actie zagen was Iordanis muzikaal gesproken een openbaring. Dit was heel iets anders dan de brave revival-rebétika die in die dagen opgeld deed. Hier hadden we te maken met een zeer eigenzinnig, creatief muzikant. Zoals Manolis Chiotis als de meester op de 4-snarige bouzouki werd beschouwd, zo was Iordanis de onbetwiste virtuoos op de 3-snarige bouzouki. Iordanis had de ‘beperkte’ mogelijkheden van de oude stijl bouzouki weten uit te bouwen tot een melodisch kleurenpalet, waar niets aan ontbrak. Hij kon als geen ander een brug slaan van de eenvoudige, wat monotone oude bouzouki-stijl naar het melodisch veel rijkere naoorlogse repertoire. Hij beheerste beide muziekstijlen tot in de perfectie, iets wat van heel weinig hedendaagse muzikanten gezegd kan worden.

Hij speelde helder en puntig, zijn timing was uniek.

Of hij nou onopgesmukt of met veel versieringen speelde, de basismelodie bleef altijd zeer herkenbaar, het werd nooit een notenbrij. Hij wist feilloos die accenten aan te brengen die nodig waren om de muzikale structuur en het tempo van een nummer overeind te houden. Hij was vertrouwd met de kunst van het weglaten... Altijd wist hij een melodie naar zijn hand te zetten, improvisatie zat hem in het bloed. Hij kon een lied eenvoudig niet twee keer op dezelfde manier spelen. Het was altijd *tis oras, tis stigmís* (‘*nu en op dit moment*’), er was geen plaats voor confectie-rebétika! Hij was de meester, de melodie zijn knecht. Vaak liet hij zijn medemuzikanten een optreden openen: de warming-up van de toehoorders. En als hij er zich dan uiteindelijk tegenaan bemoeide, had je het gevoel dat de kapitein aan boord was gekomen en de werkelijke reis begonnen was.

Zijn *peniá* had ‘power’, ‘drive’, soms klonk zijn spel agressief, vol bravoure, dan weer fluweelzacht en subtiel.

En dan was er natuurlijk ook nog die onvergetelijke stem. Het bouzoukispel en de zang van Iordanis vormden een perfecte combinatie, instrument en stem liepen elkaar nooit voor de voeten. Hij zong vaak niet bovenop de tel, maar met iets vertraging, zoals alleen de groten dat kunnen.

Iordanis’ spel had onmiskenbaar een oriëntaals karakter. Hij hanteerde de *dromi* (oosterse toonschalen) met het grootste gemak en voelde zich daarbij als een vis in het water. Zijn *taximia*, de instrumentale improvisaties aan het begin van een nummer – bedoeld om de toon van het volgende lied te zetten – ontwikkelden zich soms tot op zichzelf staande klankimpressies, zonder dat hij ooit ‘de weg kwijtraakte’.

Iordani, je hebt op velen in Nederland een onuitwisbare indruk gemaakt, als musicus maar vooral ook als persoon. Namens allen die jou een warm hart toedroegen, wens ik je: *Kaló taxiði!* 🇬🇷